

Het geheim van Flora

Rachel Hore bij Boekerij:

Het droomhuis
De droomtuin
Zomers licht
Sterrennacht
De naderende storm
Aan de overkant
Een week in Parijs
Het huis in Bellevue Gardens
De laatste brief naar huis
Voor altijd mijn dochter
De geheimen van Minnie Gray
Het geheim van Flora

Rachel Hore

*Het geheim
van Flora*

De Tweede Wereldoorlog drijft een echtpaar uit elkaar, en
geheimen uit het verleden maken de kloof steeds dieper

Vertaald door Els van Son

ISBN 978-90-225-9912-9
ISBN 978-94-023-2126-5 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *One Moonlit Night*
Vertaling: Els van Son
Omslagontwerp: © bij Barbara
Omslagbeeld: © Mark Owen / Trevillion Images
Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2022 Rachel Hore
© 2023 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor Phillys en Anne, de Harlow-tweeling,
die deze oorlog hebben meegemaakt.*

Londen

Herfst 1977

Grace wierp een blik op haar horloge. Was ze duidelijk genoeg geweest in haar beschrijving van de route naar de theesalon? De vrouw was ruim twintig minuten te laat en Grace had al thee besteld om de serveerster niet te irriteren. Maar ach, wat waren twintig minuten op zesendertig jaar, peinsde ze terwijl ze melk in haar kopje schonk. Misschien was de trein vertraagd of zat ze vast in het staartje van de antiracismedemonstratie vanaf Trafalgar Square. Met die gedachte stelde ze zichzelf gerust.

De earl grey was geurig en kalmerend. De cakejes op de schaal erbij zagen er helaas niet zelfgebakken uit, maar ze nam toch een plakje van de Zwitserse rol, zelfs nu, na een jeugd zonder, nog niet in staat weerstand te bieden aan suiker. Haar zus en zij hadden het er nog steeds wel eens over wat ze in de oorlog het allervieste eten hadden gevonden. Grace koos dan voor de bosbessenkruimeltaart die gezoet was met surrogaatsuiker en Sarah trok nog steeds een walgend gezicht bij de herinnering aan de smakeloze griesmeelpap. 'En we moesten ook ons bord helemaal leegeten,' zei Sarah dan. 'Mijn kinderen zijn verwende loeders, ze hebben geen idee hoe goed ze het hebben.'

Sarah had pertinent niet meegewild vandaag. Ze was nog steeds furieus. Grace begreep wel waarom, maar zij bekeek alles wat afstandelijker. Het was grappig hoe verschillend Sarah en zij waren, hoewel ze ook heel dol op elkaar waren. Sarah was huisvrouw, moeder van drie kinderen en inmiddels grootmoeder van een kleinkind van één. Grace was vastberaden single gebleven. 'Een carrièrevrouw' noemde iedereen

haar, hoewel ze nooit zo heel erg ambitieus was geweest; ze had eenvoudigweg geen interesse in trouwen en 'die kant van het leven'. Ze woonde graag alleen, vond het fijn om te weten waar alles lag in haar opgeruimde flat in Putney en was tevreden met haar werk als jurist. Reizen was haar lust en haar leven. Ze had avondcursussen Frans en Spaans gevolgd en bracht de meeste vakanties in het buitenland door. Vorig jaar herfst hadden haar vriend Milo en zij hun eigen versie van de hippie-trail gedaan en drie heerlijke weken door India, Nepal en Thailand getrokken. Magisch. De fotoalbums stonden op een rijtje in de kast met namen als Griekenland, Spanje, Australië, Kenia, de Verenigde Staten en Rusland op hun rug. Grace correspondeerde met mensen uit alle hoeken van de wereld. Met een glimlach dacht ze aan de reisbrochure in haar tas. Zuid-Amerika was de volgende bestemming. Ergens waar geen revolutie was, dacht ze met een huivering, zich een benarde episode in Egypte herinnerend. Ze werd binnenkort veertig en dat ging ze met Milo op een bijzondere plek vieren.

Ze depte de kruimeltjes van de cake met haar vinger op, veegde haar mond af aan het papieren servetje en staarde uit het raam naar de voorbijgangers. Verdorie... die vrouw, waar bleef ze? Ze hoopte dat er niets aan de hand was. Toen de brief was gearriveerd, de brief die zo'n schok voor hen was geweest, was Grace een tijdje van slag geweest en teruggeworpen in het verleden. Er waren dingen losgemaakt die ze jarenlang begraven had gehouden. Tot haar verbijstering had haar moeder het nieuws moedig aanvaard. Het was tragisch, zoals Sarah zei, dat hun vader er niet meer was om het verdriet dat hij hun aandeel te verzachten of uit te leggen. Haar moeder was zo dapper. Dat was ze altijd geweest. Grace en Sarah hielden veel van haar en bewonderden haar enorm. Ze had zo veel tegenslag gehad in haar leven maar er toch een succes van gemaakt. Welk kind had er tenslotte níét gehoord van Madeleine Anderson?

*West Kensington, Londen***Maart 1941**

Er was een vóór en een na. Maddie zou later beseffen dat haar leven vanaf dat moment volkomen was veranderd.

Er viel een plagerige streep zonlicht door een scheur in het verduisteringsgordijn op Maddie Andersons slapende gezicht, die haar langzaam wakker maakte. Ze knipperde met haar ogen en bleef roerloos liggen, nog gevangen in het laatste staartje van haar droom. Philip, haar man, was teruggekomen en zocht paniekerig naar haar in de puinhopen van hun huis. Hij schreeuwde haar naam keer op keer. Ze had angstig teruggeroepen, maar hij hoorde haar niet...

De droom vervaagde. Het drong tot haar door dat ze op een smal bed lag, in een kamer die ze niet kende, met het warme lijfje van Sarah, haar dochtertje van vijf, tegen zich aan. Ze snoof. Sarahs fijne haartjes stonken naar rook.

En daarmee kwam de herinnering aan alles wat er was gebeurd keihard terug.

Met moeite tilde ze haar hoofd op – ze had enorme hoofdpijn – en zag tot haar geruststelling dat Grace, haar dochtertje van drie, op de matras naast het bed lag. Ze had de dekens van zich afgetrapt en sliep met opgetrokken beentjes en Nijntje, haar knuffelkonijn, tegen zich aangeklemd.

De golf van opluchting die door haar heen ging omdat ze alle drie veilig in de slaapkamer van Mrs Moulder lagen, sloeg al snel om in

radeloosheid. Was de schade door het bombardement van gisteravond echt zo groot als ze vreesde? Ze moest het zien. Haastig gleed ze het bed uit, greep de plooiën van het wijde flanelen nachthemd bij elkaar en schuifde naar het raam, waar ze het gordijn opzijtrok.

De buurtbewoners waren al druk bezig planken voor hun gebroken ruiten te timmeren, zag ze. Haar blik vloog over de bakstenen gevels aan de overkant naar de plek waar haar eigen huis had gestaan: een rokend gat. Haar adem stakte.

Het enige wat er van nummer 38 restte – haar huis met de witgeverfde voordeur en het boogvormige tuinhekje – was een wolk stof met een berg puin eronder. Er stond al een open vrachtwagen op Valentine Street geparkeerd en er waren twee brede mannen met helmen op bezig de zoi in een kruiwagen te scheppen. Om hen heen stonden wat mensen te kijken en Maddie zag hoe een knokige vrouw met haar bezem op iets wees in haar vroegere voortuin, waar gisteren nog potten met vrolijk bloeiende narcissen in de bleke voorjaarszon hadden gestaan. De vrouw was Sally Carrington, Maddies onuitstaanbare buurvrouw, die nu bukte, iets uit het puin pakte en dat triomfantelijk omhooghield. Een pop.

Maddie kreunde. Dat die irritante steekneus nu de lievelingspop van haar dochtertje Sarah vasthad, bungelend aan één beentje, was al erg genoeg. Maar er lag nog iets veel belangrijkers onder het puin, drong het tot haar door, en even kneep ze haar ogen dicht. *Mijn handtas!* Ze liet het gordijn los en keerde zich om.

Het maakte niet uit dat ze barstende hoofdpijn en een irritante piep in haar oren had, ze moest meteen in actie komen. Haastig keek ze in de schemerige slaapkamer om zich heen, op zoek naar een ochtendjas of iets dergelijks, maar er lag alleen een berg vuile kleren. Ze waren alles kwijt, ze had niet eens iets om aan te trekken! Alleen Nijntje was er nog omdat Grace haar knuffel meegenomen had naar de schuilkelder waar ze midden in de nacht uit waren bevrijd. Een schrale troost, hoewel Nijntje heel nuttig was gebleken om haar angstige dochtertje in slaap te sussen nadat ze diep in de nacht veilig in Mrs Moulders slaapkamer waren beland.

Maddie stapte over Grace heen om bij de deur te komen en sloop

op blote voeten de trap af. Beneden in de smalle gang, waar de ogen van de familie Moulder vanaf vele sepiakleurige foto's op haar neerkeken, bleef ze aarzelend staan. Ze hoorde Mrs Moulder bezig in de keuken.

Toen ze de keukendeur openduwde, keek de oude dame op. Ze was bezig een rode klodder uit een glazen pot in een porseleinen schaalte te scheppen. Met een medelevende blik in haar bruine ogen zei ze: 'Ach, arme Maddie, je ziet er doodmoe uit. Ga toch lekker terug naar bed.'

'Nee, nee, ik moet naar buiten. Hebt u een jas en een paar schoenen voor me te leen? Ik wil niet onbeleefd zijn, maarre... Ze zijn al aan het opruimen en mijn handtas ligt daar nog ergens.'

'Neem dan eerst even een kopje thee.'

'Sorry, daar heb ik nu geen tijd voor. Zou u alstublieft een oogje op de meisjes willen houden? Die slapen nog een tijdje door, denk ik.'

'Natuurlijk wil ik dat, maar laat me eerst wat fatsoenlijke kleren voor je opzoeken.' Mrs Moulder veegde haar handen af aan haar schort en nam Maddie weifelend op. 'Hoewel, je bent zo'n slanke jonge meid, ik heb niks wat je past, vrees ik.'

'Dat hoeft ook niet. Een jas en een paar schoenen zijn voorlopig voldoende. Alstublieft?'

Mrs Moulder liep voor haar uit de gang in en even later klepperde Maddie op te grote pumps, met een sjaal om en in een versleten regenjas – waarvan de enige verdienste was dat die haar nachthemd bedekte – de straat op.

De plek waar de bom die nacht was gevallen trok veel aandacht en het handjevol kijkers dat ze vanuit de slaapkamer had gezien, was al uitgegroeid tot een kleine menigte. Alle gezinsleden van haar burens van de andere kant waren al buiten; de moeder en de drie zoons raapten stukken gebroken dakpannen uit hun voortuin en de vader voerde een levendige discussie met een bleke man in pak, die blijkbaar de schade aan de scheidingsmuur kwam opnemen en aantekeningen maakte in een klein zwart notitieboekje. De buurtbewoners die de anders zo verzorgde Maddie Anderson in haar ongewone kleding naar hen toe zagen komen, weken uiteen om haar door te laten. Enkelen

van hen mompelden woorden van medeleven, maar Maddie besteedde er geen aandacht aan. Ze liep snel zo ver mogelijk naar voren om door de stofwolken naar de puinhoop te kijken waarin haar huis was veranderd.

Toen ze zag hoe enorm de verwoesting was, kreeg ze een brok in haar keel. Het dak was helemaal verdwenen en er stond nog slechts een deel van de achterkant van het huis overeind: alleen wat restanten van de tussenmuren die nutteloos oprezen in de lucht. Toen ze een stuk van het met rozen gedecoreerde behang van de kamer van de meisjes ontdekte, sprongen er tranen in haar ogen. Van de rest van het huis, de rode bakstenen voorkant, de dakbalken, tegels, vloerplanken en het meubilair, was niets meer over dan een berg puin. Het was alsof een reuzenvuist een klap op een poppenhuisje had gegeven. Bovendien stroomde er water uit een kapotte leiding in wat vroeger de badkamer was geweest over de puinhoop; alles was bedekt met een dikke, natte laag stof en gruis die de dingen die na de explosie misschien nog heel waren, onherkenbaar maakte.

Terwijl ze verwezen naar wat er van haar huis over was stond te staren, voelde ze een grote hand op haar arm en hoorde ze een diepe mannenstem vriendelijk zeggen: ‘U mag niet verder, mevrouw.’

‘Maar ik woonde hier!’ reageerde ze ontdaan. Ze keek met een smekende blik op naar het vriendelijke, doorgroefde gezicht van de brede werkmans die naast haar stond.

‘De boel staat op instorten. Het is te gevaarlijk! U wilt toch niet onder het puin bedolven worden?’ De man nam haar mee tot ze op een veilige afstand waren en riep toen naar de menigte: ‘Allemaal uit de buurt blijven hier, zodat wij ons werk kunnen doen.’

De mensen schuifelden een klein stukje naar achteren. Iemand vroeg aan Maddie hoe het met de meisjes was, maar dat hoorde ze nauwelijks omdat ze een zielig hoopje spullen ontdekte op een laken bij de vrachtauto.

Ze wilde erheen lopen maar zag toen Sally Steekneus staan en stak zonder woorden haar hand uit naar de pop die haar buurvrouw vasthield.

‘Nou, ik was niet van plan hem te houden of zo hoor,’ reageerde

Sally verongelijkt toen ze de pop aan Maddie overhandigde, wat gevolgd werd door een mompelend: ‘Sommige mensen...’

Maddie zei niets en draaide zich om. Die chagrijnige steekneus was het enige minpunt van het wonen hier op Valentine Street. Ze had Maddies natuurlijke terughoudendheid al vanaf het begin opgevat als hooghartigheid en liet geen gelegenheid voorbijgaan om dat nog eens bevestigd te zien.

De pop was van Sarah. De brede man nam hem van haar over en samen liepen ze naar het stapeltje bij de vrachtauto, waar hij de pop bovenop legde. Toen knoopte hij het laken dicht tot een bundel.

‘Dit is alles voorlopig,’ zei hij vriendelijk terwijl hij haar de spullen overhandigde. ‘Het is niet veel, maar beter iets dan niets.’

‘O, maar mijn handtas ligt nog in de schuilkelder!’ zei Maddie. ‘Met alles erin: onze rantsoenbonnen en alles...’

‘Zodra het kan, ga ik daar zoeken, goed?’

‘O, daar zou ik u zo dankbaar om zijn. We logeren op nummer 21.’ Ze wees. ‘Daar, met die ligusterhaag en die blauwe voordeur.’ Ze draaide zich om om erheen te gaan, de meisjes konden intussen wel wakker zijn geworden en ze waren misschien bang.

‘Eenentwintig,’ zei de man en hij knikte. ‘Voordat u teruggaat, moet u deze kantoorklerk nog spreken.’ De ambtenaar in pak kwam met een zelfingenomen gezicht op hen af. ‘Hij kan u vertellen waar u recht op hebt en wat u het beste kunt doen.’

Twintig minuten later belde ze weer aan bij Mrs Moulder. De meisjes sliepen nog, zei ze, dus hing Maddie de regenjas op, deed de schoenen uit en dumpte het bundeltje op het aanrecht naast de gootsteen. Toen liet ze zich op een stoel aan de keukentafel neervallen, waar Mrs Moulder haar thee inschonk, en ze nam een stuk toast van haar aan – niet omdat ze trek had, maar omdat ze hoopte dat de vrouw ophield met redderen.

Mrs Moulder informeerde naar haar plannen voor die dag, maar Maddie kon haar vraag niet in zich opnemen. Haar hoofd zat propvol instructies over overheidsformulieren en dingen die ze moest doen. Haar gedachten dwaalden af naar alles wat er die nacht was gebeurd en ze ademde gejaagd toen ze zich herinnerde hoe bang ze waren ge-

weest. Eerst hadden ze met zijn drietjes in elkaar gedoken in het donker van de schuilkelder gezeten terwijl de vliegtuigen boven hen brulden en ze ineenkrompen bij het gefluit van de bommen, het volgende moment was het even onheilspellend stil geweest en daarna hadden ze een enorme explosie gehoord, had de hele ruimte geschud en was alle zuurstof even uit de lucht verdwenen terwijl de wereld om hen heen instortte.

Voor haar gevoel hadden ze eeuwen gevangengezeten in de verstikkende duisternis waar ze op redding wachtten. De meisjes huilend en angstig tegen haar aan en zichzelf bijna in paniek omdat haar oude angst haar dreigde te overspoelen. Ze had gevochten om enigszins kalm te blijven en diep in- en uitgeademd. *Kom op, Maddie. Flink zijn!* Daarna had ze stukjes uit kinderliedjes gezongen tot ze geen stem meer had; 'Jack and Jill' en 'Humpty Dumpty' – waarom gingen er zoveel over vallen en je nek breken? Toen had ze, eindelijk, mannenstemmen gehoord en schor geroepen: 'We zitten hier!' waarop ze bijna in snikken was uitgebarsten, maar haar tranen had weten te bedwingen. *Niet met de kinderen erbij!* Na een tijd getik en geschraap aan de voorkant van de kelder, zagen ze een glimp licht van een zaklamp, waarna ze hoorden dat er iets zwaars werd opgetild en toen ging eindelijk de deur knarsend open. Ze had een heerlijke vlaag koele nachtlucht over haar gezicht voelen strijken...

'Maddie, wat heb je? Je zit helemaal te trillen.' Mrs Moulders aarzende stem bracht haar terug in de warme keuken. 'Gaat het een beetje?'

'Ja, ja, ik geloof van wel.'

'Je bent van streek. Maar dat is natuurlijk logisch. Ik geloof niet dat je me hebt gehoord? Er is een vrijwilligster langs geweest terwijl je weg was. Ze heeft kleding voor jou en de meisjes gebracht.'

'O, wat fijn!'

'En er is nu genoeg warm water om je haar te wassen als je dat wilt.'

Vol afkeer voelde Maddie even aan haar plakkerige lokken. Ze keek Mrs Moulder glimlachend aan. 'Dank u wel. U bent zo vriendelijk en ik hóór het niet eens.'

'Dat is helemaal niet erg. Je hebt heel wat te verwerken na zoiets

akeligs.' Mrs Moulder stond op en zei vastberaden: 'Kom maar mee naar boven. De zak met kleren staat op de overloop en ik ga een schoone handdoek voor je opzoeken.'

'Heel erg bedankt.'

'En je hoeft je niet te haasten. Ik vang de kleintjes wel op als ze wakker worden.'

Gebogen over de badkuip waste Maddie haar haren, verbaasd door al het vuil dat eruit kwam en op het beschadigde emaille droop. Ze spoelde het uit en droogde het af waarna ze in de spiegel naar haar eigen treurige gezicht keek en met haar vingers door haar krullen ging om ze te fatsoeneren in haar gewone bobkapsel. De donkere wallen onder haar blauwe ogen en de schram op haar wang vertelden hun eigen verhaal, maar zonder haar handtas had ze geen poeder of lipstick om zichzelf op te kalefateren.

Peinzend over wat ze als eerste zou gaan doen die dag, knoopte Maddie de verschoten groene jurk uit de zak kleren dicht en snoerde de ceintuur ervan aan tot op het laatste gaatje. Volgens de ambtenaar die ze had gesproken was er een hele reeks officiële instanties waar ze heen moest om noodvoorzieningen, compensatie omdat ze haar huis kwijt was, en nog veel meer te regelen. Bij alleen al de gedachte eraan voelde ze haar hoofdpijn erger worden.

Plotseling werd ze overvallen door het gemis van Philip. Was hij nu maar bij haar, dan zou ze zich zoveel sterker voelen. *Maar Philip is weg, dus zul je het in je eentje moeten redden. Kom op, Maddie Anderson. Flink zijn.*

Ze fronste haar voorhoofd. Waar moesten ze wonen? Mrs Moulder was een engel, maar ze konden niet lang bij haar blijven logeren. De oude dame was geen kinderen gewend, ze had er zelf geen. Maddie was bang voor alle breekbare vaasjes en porseleinen figuurtjes die overal stonden. Met name Grace kon nog heel onbesuisd zijn.

Ze stak haar voeten in een paar platte schoenen, die gelukkig pasten. En ze waren nog leuk ook met dat strikje erop. Gek hoe je je door een paar mooie schoenen een stuk beter kon voelen. Ze vroeg zich af van wie ze waren geweest en waarom die persoon ze had weggegeven. Mensen konden zo goedhartig zijn. Er sprongen weer tranen in haar

ogen, die ze snel weg knipperde. Ze moest sterk zijn voor de meisjes!

Nadat ze de natte handdoek over de stang in de badkamer had gehangen, stak ze de overloop over om bij de kinderen om het hoekje te kijken. Sarah lag zachtjes te snurken en de kleine Grace had zich op haar rug gedraaid, ze had haar duim in haar mond en omklemd Nijntjes oor. Maddie glimlachte vertederd en deed de deur zachtjes dicht.

Toen ze de trap af liep – extra voorzichtig omdat ze nog niet gewend was aan haar nieuwe schoenen – klopte er iemand op de voordeur. Door de gebarsten ruit herkende ze het vervormde silhouet van de vriendelijke, brede werkman met de helm die ze eerder had gesproken.

‘Het is voor mij,’ riep ze op gedempte toon naar Mrs Moulder en ze deed de voordeur open.

De man op de stoep stak een beige handtas die onder het vuil zat naar haar uit.

‘O, godzijdank,’ riep ze opgelucht uit. Ze pakte de tas van hem aan, knipte de sluiting open en keek erin. Ja, alles was er: haar portemonnee, identiteitspapieren, rantsoenbonnen, agenda. ‘O, dit is echt fantastisch,’ zei ze. ‘Ik ben u heel erg dankbaar.’

‘En we hebben dit ook nog gevonden, in een kapot bureau.’ Hij liet haar een vochtige bruine envelop zien. ‘Misschien kunt het nog drogen.’

‘Dank u,’ zei ze terwijl ze de envelop met een verrast gezicht van hem aannam omdat ze hem nooit eerder had gezien. Er stond iets in Philips handschrift op geschreven. De inkt was uitgelopen, dus was het nauwelijks leesbaar. ‘Knyghton’, ontcijferde ze.

‘Nou, dat was alles,’ zei de man. Beleefd tikte hij de rand van zijn helm even aan. ‘We zijn bijna klaar. Het spijt me voor u wat er is gebeurd, maar gelukkig is iedereen er veilig uit gekomen.’ Hij draaide zich om om te gaan.

‘Wacht!’ Maddie haalde haastig haar portemonnee tevoorschijn om hem wat munten te geven, maar de man schudde zijn hoofd en zei met een medelijdende blik in zijn ogen: ‘Nee, dat hoeft niet. Zelfs als ik iets mocht aannemen, zou ik het niet doen. Het allerbeste!’

Maddie keek hem na terwijl hij bedrijvig wegliep en ging terug naar binnen. Boven hoorde ze een van de kinderen huilen. Grace was wakker. Maddie liep haastig naar de keuken om de envelop en haar tas daar neer te leggen en rende de trap op. Grace stond met Nijntje in haar hand op de overloop, nog half in slaap. Maddie opende haar armen en tilde haar op, waarna ze naar de slaapkamer liep. Sarah zat rechtop in bed. Ze wreef in haar ogen en klaagde dat alles pijn deed.

Dankbaar dat er niemand gewond was en ze het hadden overleefd, gaf Maddie haar dochtertjes een knuffel. Ze waren erg van slag en terwijl ze hen kalmerend toesprak, begon Maddie de onthutste kinderen de jurkjes en vestjes die ooit van andere kleine meisjes waren geweest aan te trekken. Grace bleef maar huilen en ook Sarah was ongevoelig. Ze zijn natuurlijk doodop, hield ze zichzelf voor, en helemaal van streek. En dat was ze zelf ook, ze moest haar best doen om haar aandacht erbij te houden.

Buiten hoorde ze de vrachtwagen weggrijden en ze liep naar het raam. De straat zag er een stuk netter uit, schoongeveegd, en alle kijkers waren weg. Langs de open plek waar hun huis had gestaan liep een vrouw achter een kinderwagen; ze wierp er nauwelijks een blik op. Wat er nog over was van haar huis, was voor de vrouw simpelweg het zoveelste gebombardeerde gat in een straat. Niets bijzonders. Maddie kon het de jonge moeder niet kwalijk nemen. Als je te diep nadacht over de tragedie achter elk huis dat was weggevaagd, werd je knettergek.

‘Kom, we gaan ontbijten,’ vertelde ze de meisjes met een opgewekte glimlach en ze stak haar beide handen naar hen uit. Ze hield te veel van hen om toe te geven aan haar wanhoop.

In de keuken deed Mrs Moulder opgewekt haar best om met de magere middelen die ze had, een lekker ontbijt te maken. Maddie zette de kinderen aan tafel en terwijl ze zelf heen en weer liep in de keuken en ze melk en een boterham met margarine en worteljam voorzette, amuseerde de oude dame hen met een verhaal van toen ze een klein meisje was en een plakje cake had gestolen. Sarah en Grace luisterden met grote ogen. Zoals gewoonlijk at Sarah keurig, maar maakte Grace er een knoeiboel van en smeerde ze haar mond en wangen onder de jam. Maddie liep naar de gootsteen om een doekje nat te maken, waar haar oog viel op het bundeltje met spullen dat ze eerder die ochtend daar had neergelegd. Ze voelde een vreemde weerzin om te kijken wat erin zat, maar gunde Sarah haar geredde pop, dus veegde ze Grace' gezicht schoon en nam de bundel daarna mee naar de bijkeuken, waar ze neerknielde en het laken losknoopte.

De pop lag bovenop. Toen ze haar oppakte, knipperden haar blauwe ogen. Ze heette Angela, maar zag er niet bepaald engelachtig uit op dat moment; haar jurkje was doorweekt en haar lichte haren plakten aan elkaar van het natte gruis. Maar ze was nog heel. Ze zou de pop schoonmaken en Sarah ermee verrassen.

Maddie legde de pop naast zich op de grond neer en liet het laken openvallen. Zoals ze al had gevreesd, leek er alleen maar troep in te zitten. Met een punt van het laken veegde ze het vuil van een ingedeukte doos en tilde het deksel op. Plotseling had ze een brok in haar keel. De laatste keer dat ze deze doos zag, was hij smetteloos geweest

en stond hij op de bodem van Philips kledingkast met zijn glimmend gepoetste zwarte schoenen erin, die hij niet had meegenomen omdat hij ze vergeten was of dacht ze in het leger niet nodig te hebben. Eronder lag een oude plaatjeskalender van landschappen in India. Die had in een hoek van de eetkamer aan een spijker gehangen, boven Philips bureau. Even dacht ze aan de bruine envelop met Philips handschrift erop die de werkman in een van de bureauladen had gevonden.

En dit smerige ding, wat kon dit zijn? Ze veegde het aangekoekte vuil eraf en er kwam een grote houten kist met een scharnierende klep vanonder tevoorschijn. *Nee, het is niet waar! O! Ja! Hij is het!* Ze trok de kist op haar schoot, liet haar vingers nerveus over een lelijke butts in de bovenkant glijden, klikte de sloten open en tilde de klep op. Ze glimlachte. Haar schildersmaterialen! Alles was veilig bewaard gebleven! Godzijdank had ze ze, omdat ze tussen twee opdrachten in zat, keurig opgeborgen. Een buitenstaander zou misschien denken dat de half uitgeknepen verftubes, de aangebroken inktpotjes en de vele penselen en kroontjesspennen niet veel voorstelden, maar voor Maddie waren ze haar álles. En haar bron van inkomsten. Gelukkig waren ze gespaard gebleven; dit soort spullen was heel moeilijk verkrijgbaar in deze tijd van schaarste. Ze zette een omgevallen potje recht in het juiste vakje, sloeg de klep omlaag, klikte de sloten dicht en legde de kist naast zich neer. Toen richtte ze haar aandacht weer op de spullen op het laken. Er was alleen nog een melkpannetje, en een cassette antieke viscouverts die ze als huwelijkscadeau van een neef van haar vader hadden gekregen en die ze in de zes jaar daarna nooit hadden gebruikt.

Dit was dus het enige wat er over was van het leven dat Philip en zij samen hadden gedeeld, toen ze nog verliefd en gelukkig waren... Nee daar moest ze nu niet aan denken, want dan ging ze huilen. Ze stond kordaat op, pakte een natte spons en begon Angela schoon te boenen.

‘O, mammiel!’ Sarah keek zo blij toen Maddie haar de pop gaf, dat ze er hoop van kreeg dat haar dochttertjes wel over de schok heen zouden komen. ‘Jij hebt Nijntje,’ zei Sarah meteen toen ze het gezicht van haar zusje zag betrekken, ‘en ik heb Angela, dus dat is eerlijk.’ Grace dacht even na en knikte toen minzaam. ‘Wanneer gaan we weer naar huis, mammiel?’ vroeg Sarah vervolgens.

Maddie wisselde een blik met Mrs Moulder en ademde diep in. De meisjes hadden natuurlijk niet in de gaten in welke benarde situatie ze zaten. En hoe konden ze ook? Ze waren in dekens gewikkeld in het donker de schuilkelder uit gedragen, dus hadden ze de puinhoop waarin hun huis was veranderd niet gezien.

‘O, lieverds, we kunnen niet naar huis.’ Maddie legde hun uit dat het huis was ‘beschadigd’ door een bom, maar dat het het belangrijkste was dat ze allemaal veilig uit de schuilkelder waren gekomen. ‘We zullen een nieuwe plek om te wonen moeten zoeken, maar het komt allemaal goed.’ De meisjes keken haar verschrikt aan.

‘Jullie kunnen hier allemaal een tijd logeren,’ verzekerde Mrs Moulder hen haastig.

‘Dat is echt heel lief van u,’ mompelde Maddie dankbaar en ze beet op haar lip bij het zien van Mrs Moulders bezorgde gezicht.

‘Maar onze spullen,’ hield Sarah aan. ‘We moeten onze kleren halen. En mijn schooltas.’

‘Dat kan helaas niet, meisjes. Maar jullie krijgen nieuwe kleren,’ reageerde Maddie meteen. ‘En vandaag heb je ook een dagje vrij van school, Sarah,’ vervolgde ze. Sarah keek terneer geslagen.

Geen uniform. Nog een probleem. Ik moet een lijst maken, dacht Maddie, en op zoek naar haar handtas keek ze om zich heen. Haar tas lag op een keukenkastje, boven op de mysterieuze envelop uit Philips bureau. Ze stond op om hem te pakken, haalde haar agenda en een pen eruit en begon te schrijven. *Schooluniformen, formulieren, eten, bank...* Ze moest zoveel doen vandaag... Waar ze moesten gaan wonen was natuurlijk het allerbelangrijkste, maar voorlopig kon ze niet verder denken dan één dag vooruit en dat betekende dus nog een nacht logeren bij Mrs Moulder.

‘Joehoe, Maddie!’ riep de oude dame de dag daarop vanaf de achterdeur. ‘Ik heb een stukje touw uit de la van het witte kastje in de keuken nodig, maar mijn laarzen zitten onder de modder.’

‘Ik pak het wel,’ zei Maddie. Ze was bezig geweest met de lunchafwas terwijl Grace haar middagslaapje deed. Snel droogde ze haar handen af.

De lade ging gemakkelijk open en was keurig opgeruimd. Er lagen allerlei spullen in die handig van pas konden komen. Maddie zag opgevouwen papieren zakjes, gloeilampen, potloden.

‘Ik zie geen touw.’

De mysterieuze bruine envelop lag nog ongeopend op het kastje. Ze pakte hem op en bekeek Philips vlekkerige handschrift. ‘*Knyghton*’. De naam streek zo licht als een veertje over haar geheugen.

‘Het ligt helemaal achterin, geloof ik,’ hoorde ze Mrs Moulder zeggen. ‘Een lang stuk, alsjeblijft, de vuurdoorn is helemaal losgekomen van het latwerk.’

Maddie trok de lade verder uit en zag verschillende keurig opgerolde strengen touw liggen. Haastig pakte ze er een en bracht die naar Mrs Moulder, waarna ze terugliep naar de lade en hem dichtduwde met haar heup. Toen pakte ze de dikke bruine envelop en voelde erin om te kijken wat erin zat. Een boek met een fluwelen kaft. Ze haalde het uit de envelop. Het bleek een lichtblauw fotoalbum te zijn met een kwastje op de rug. Ze streek met haar vingertoppen over de zachte versleten stof en sloeg het open.

De foto op de eerste pagina was bruin van tint; een afbeelding van een oud vakwerklandhuis waarvan de gevel begroeid was met een bloeiende klimplant. Er speelde zonlicht over de rechthoekige ramen en op het pleintje ervoor lag een blonde labrador met zijn kop tussen zijn poten te slapen. Ze sloeg de pagina om. Twee jongetjes met ernstige gezichten op een grasveld met het huis op de achtergrond en dezelfde hond tussen hen in. Een van hen moest Philip zijn, zag ze. De volgende foto was van een koninklijk uitziende dame met een zonnehoed op. Ze zat in een rieten stoel voor een plantenkas met een mandje vers geknipte rozen aan haar voeten. Er zaten nog maar een paar foto’s in het album, allemaal van de twee jongens, elke keer wat ouder. Op een ervan, de laatste, stond ook een meisje met blond haar tussen de stokrozen op de achtergrond. Maddie zag haar in eerste instantie niet tussen planten, maar toen ze haar opmerkte, viel haar de schichtige manier op waarop ze in de camera keek; ze was waarschijnlijk per ongeluk het beeld in gelopen.

Knyghton. Diep in gedachten pakte ze de envelop. Philip had het

wel eens gehad over het landgoed in Norfolk; ze wist dat hij er als kleine jongen, toen zijn ouders in India zaten, vaak was geweest. Maar verder had hij er weinig over verteld. Hoewel hij met veel genegenheid over het huis, zijn oma en zijn tante had gepraat, had ze ook het gevoel dat het een pijnlijke periode in zijn leven was geweest, dus had ze er geen vragen over gesteld. Had ze dat maar wél gedaan, wenste ze nu. Het voelde een beetje ongemakkelijk dat ze de foto's had bekeken, tenslotte was het een privéalbum van Philip. Maar nu hij, na Duinkerken, al tien maanden werd vermist en geen rol had in hun dagelijkse leven, verlangde ze naar iets waardoor ze zich dichterbij hem zou voelen. Dit was een goed begin. Haar nieuwsgierigheid was gewekt. De koninklijke dame was waarschijnlijk zijn grootmoeder, maar wie was die andere jongen, Philips kameraad? En het meisje dat op de laatste foto stond?

Toen ze het album terug in de bruine envelop probeerde te stoppen, lukte dat niet; er zat iets in de weg. Er bleek er nog iets in te zitten: een klein, verkreukeld wit envelopje. Het was niet dichtgeplakt. Ze hield het ondersteboven en er viel een bewerkt zilveren sleuteltje aan een zilveren kettinkje in haar handpalm. Er was niets op het envelopje geschreven wat duidelijk maakte waar het sleuteltje van was. Peinzend deed ze het album en het witte envelopje met het sleuteltje erin terug in de bruine envelop, die ze vervolgens mee naar boven nam en, veilig voor Grace' plakkerige vingertjes, tussen haar schaarse bezittingen verborg – waarna ze vergat dat ze hem had...

De grootste vraag was waar ze moesten wonen. De toewijzingsambtenaar die twee dagen na de ramp op bezoek kwam, adviseerde Maddie dat ze voorlopig het beste bij Mrs Moulder kon blijven logeren. De oude dame probeerde dat nieuws opgewekt op te nemen, maar met het voorbijgaan van de dagen merkte Maddie dat het zwaar voor haar was om opeens drie mensen in haar huis te hebben. Maddie zelf had het onwerkelijke gevoel dat ze in het luchtledige leefde. Sarah was na die eerste vrije dag weer terug naar school en Mrs Moulder had Grace moeten bezighouden terwijl Maddie weg was om rantsoenbonnen voor eten en kleding te regelen en aan een nieuw schetsboek te komen, waarvoor ze urenlang in steeds andere rijen had moeten staan. Werken kon ze niet; ze schreef haar uitgever om hem te informeren dat ze gebombardeerd waren en voorlopig bij iemand anders woonden, wat betekende dat de illustraties voor het nieuwe prentenboek waarschijnlijk later klaar waren dan afgesproken. Bovendien had ze ook geen papier meer om op te werken. Gelukkig reageerde hij begrijpend en stuurde per ommegaande een nieuwe voorraad tekenpapier.

Toen ze ongeveer een week bij Mrs Moulder logeerden, ging Maddie op visite bij Denny Lewis, een van haar weinige goede vriendinnen in Londen. Denny had twee dochttertjes van dezelfde leeftijd als Grace en Sarah, en terwijl de moeders bijpraatten in de warme keukens en intussen wat kleding vermaakten die Denny voor Maddie had opgezocht, speelde Grace met Polly, de jongste.

‘Kon ik jullie hier maar te logeren hebben,’ zei Denny terwijl ze een draadje afbeet, ‘maar...’

‘Nee, dat kan echt niet,’ zei Maddie haastig. Denny was getrouwd met een hoge piet bij het ministerie van Oorlog die een stuk ouder was dan zijn vrouw. Allebei de vrouwen wisten zonder het uit te spreken dat het voor alle betrokkenen te stressvol zou zijn om bij de familie Lewis in te trekken.

‘En je peettante, is het nog een optie om bij haar te logeren?’

‘Ze woont bij haar zus in Ealing en daar is echt geen plaats voor ons. En trouwens, ik vraag me af of we wel uit Londen weg moeten gaan.’ Zodra Maddie dat had gezegd, drong het tot haar door dat ze dat het liefst zou doen. Philip en zij hadden het erover gehad of ze, als er oorlog kwam, misschien in Norwich bij haar vader en stiefmoeder moest gaan wonen, maar haar vader had kortgeleden een beroerte gehad, waardoor er plotseling geen ruimte meer in huis was voor Maddie en haar dochtertjes. Haar vader had nu een eigen kamer nodig én een kamer voor de inwonende verpleegster die hem verzorgde. Bovendien werd Norwich inmiddels ook bestookt door de *Luftwaffe*. Ze zou zich er niet veilig voelen. Een plek ergens op het platteland was beter, maar waar?

‘En hoe zit het met de familie van Philip?’ vroeg Denny. ‘Ik weet dat zijn ouders niet meer leven, maar heeft hij geen broers of zussen?’

Philips vader was kort voor het uitbreken van de oorlog overleden, zijn moeder was toen al een paar jaar dood. ‘Hij is enig kind,’ zei Maddie. ‘Maar er is een tante Gussie. Ze heeft ons nog een oude zilveren theepot gestuurd bij ons trouwen.’ Ze hield op met naaien en dacht terug aan de brief die ze Philips tante had geschreven om haar te vertellen dat Philip vermist werd. De eenvoud van het adres was haar opgevallen: Knyghton, Monksfield, Norfolk. De brief was beantwoord in een bibberig handschrift, de toon, begrijpelijk, van streek door het slechte nieuws. ‘Ik heb haar nooit ontmoet en altijd het gevoel gehad dat Philip dat liever zo hield.’

‘Misschien kun je alles dan maar beter laten zoals het is,’ zei Denny op sombere toon alsof ze een slecht voorgevoel had. ‘Je weet niet wat je misschien oprakelt.’